

УДК 745.52:001.814(477.81)

DOI <https://doi.org/10.32782/facs-2024-4-16>

Ірина ЛОКШУК

аспірантка кафедри історії і теорії мистецтва, Львівська національна академія мистецтв, вул. Кубійовича, 38, м. Львів, Україна, 79011

ORCID: 0000-0002-3204-4644

Бібліографічний опис статті: Локшук, І. (2024). Традиційні текстильні практики рівненського Полісся в контексті наукових досліджень. *Fine Art and Culture Studies*, 4, 115–123, doi: <https://doi.org/10.32782/facs-2024-4-16>

ТРАДИЦІЙНІ ТЕКСТИЛЬНІ ПРАКТИКИ РІВНЕНСЬКОГО ПОЛІССЯ В КОНТЕКСТІ НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

Лісистість, заболоченість та низька калорійність ґрунтів, наявність надрових родовищ на рівненському Поліссі визначили особливість побуту місцевого населення, зокрема, спрямованість на захоплення ремеслами і промислами. Художнє ткацтво – найпопулярніший та найрозвинутіший вид декоративно-прикладного мистецтва. Сировиною для створення тканин поліщукам слугували льон, вовна, рідше коноплі, зряддям для ткання є верстат на дві та більше підніжок. Виконання текстильного виробу поєднувало підготовку сировини, оброблення волокна, прядення ниток, ткання полотна, «відиліфування» створеного. До появи анілінових барвників майстри користувалися фарбами місцевого рослинного та тваринного походження.

Мета наукової розвідки полягає у дослідженні традиційних текстильних практик рівненського Полісся як предмету наукового пошуку у спеціальній літературі.

Методологія дослідження: історичний метод, мистецтвознавчого аналізу та синтезу, індукції і дедукції. Для з'ясування процесів еволюції від ремесла до творчості використано історичний метод. Підхід мистецтвознавчого аналізу і синтезу необхідний при оцінці текстильних виробів досліджуваного регіону. Використання методів індукції і дедукції дає можливість визначити загальні регіональні особливості поліських тканин.

Наукова новизна роботи полягає у комплексному дослідженні друкованих розвідок традиційних текстильних практик рівненського Полісся.

Висновки. У статті згуртовано та представлено вітчизняні наукові дослідження середини ХХ – початку ХХІ ст., які можуть слугувати джерелом для подальших розвідок науковців, аспірантів, студентів. Стан питання текстильної практики в контексті наукових досліджень піднімається у монографіях, колективних працях, періодичних виданнях, наукових публікаціях. Розгляд проблематики подається в хронологічному порядку щодо пам'яток художніх тканин з урахуванням різних наукових поглядів і концепцій.

Ключові слова: художні тканини України, ткацтво, текстиль, інтер'єрна тканина, одягова тканина, традиції, рівненське Полісся.

Iryna LOKSHUK

Ph.D. student, Lviv National Academy of Arts, 38 Kubiyovycha St, Lviv, Ukraine, 79011

ORCID: 0000-0002-3204-4644

To cite this article: Lokshuk, I. (2024). Tradyciini tekstylni praktyky rivnenskoho Polissia v konteksti naukovykh doslidzhen [Traditional textile practices of Rivne Polissya in the context of scientific research]. *Fine Art and Culture Studies*, 4, 115–123, doi: <https://doi.org/10.32782/facs-2024-4-16>

TRADITIONAL TEXTILE PRACTICES OF RIVNE POLISSYA IN THE CONTEXT OF SCIENTIFIC RESEARCH

Wooded, swampy and low-calorie soils, the presence of mineral deposits in the Rivne Polissya determined the peculiarity of the life of the local population, in particular, the focus on handicrafts and crafts. Artistic weaving is the most popular and most developed type of decorative and applied art. People in Polissya used flax, wool, and less often hemp as raw materials for fabric creation, and a loom with two or more legs was used as a weaving tool. Making a textile product combined raw material preparation, fiber processing, thread spinning, canvas weaving, and "polishing" of the created product. Before the advent of aniline dyes, craftsmen used local vegetable and animal dyes.

The purpose of scientific research is to study traditional textile practices of the Rivne Polissya as a subject of scientific research in specialized literature.

Research methodology: historical method, art analysis and synthesis, induction and deduction. The historical method was used to clarify the processes of evolution from craft to creativity. The approach of art analysis and synthesis is necessary when evaluating textile products of the studied region. The use of methods of induction and deduction makes it possible to determine the general regional features of Polissya fabrics.

The scientific novelty of the work consists in a comprehensive study of printed investigations of traditional textile practices of Rivne Polissya.

Conclusions. The article brings together and presents domestic scientific research from the middle of the 20th to the beginning of the 21st century, which can serve as a source for further research by scientists, graduate students, and students. The state of the issue of textile practice in the context of scientific research is raised in monographs, collective works, periodicals, and scientific publications. Consideration of the issues is presented in chronological order regarding monuments of artistic fabrics, taking into account various scientific views and concepts.

Key words: artistic textiles of Ukraine, weaving, textile, interior textiles, clothing textiles, traditions, Rivne Polissya.

Кожен окремий осередок традиційного народного ткацтва в Україні вирізняється з поміж інших своїми художньо-виражальними засобами, усталеними формами виробу, орнаментальними мотивами, технологічними підходами. Народне мистецтво орієнтувалося на задоволення потреб родини, існуючи у формі домашніх промислів та ремесел. Лісистість, заболоченість та низька калорійність ґрунтів, наявність надрових родовищ на Поліссі визначили особливість побуту місцевого населення, зокрема, спрямованість на захоплення промислами. Художній образ текстильного виробу й технічні навички передаються нащадкам, поступово набуваючи творчого удосконалення. Кожен наступний майстер доповнює та дещо видозмінює сюжет і композицію орнаменту, колорит. Народний майстер завжди йшов за матеріалом, розкриваючи красу його фактури і кольору, дотримуючись при виконанні виробу декоративності, конструктивності та орнаментальності.

Актуальність проблеми. Наукові розвідки XIX – початку XX ст. носять узагальнюючий характер та присвячені матеріальній культурі українського Полісся. Наукові праці дослідників другої половини XX – початку XXI ст. розкривають регіональну специфіку народного ткацтва рівненського Полісся крізь призму художніх інтер'єрних та одягових тканин, чим визначається актуальність нашої статті.

Теоретичний аспект вивчення обраної теми зосереджений на монографіях, колективних працях, періодичних виданнях, наукових публікаціях. Розгляд історіографії проблеми подається в хронологічному порядку щодо пам'яток художніх тканин з урахуванням різних наукових поглядів і концепцій.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Стан проблематики питання текстильної прак-

тики піднімається у монографіях, колективних працях, періодичних виданнях, наукових публікаціях. Серед останніх напрацювань у руслі поліської тканини варто виокремити праці Галини Стельмашук (Стельмашук, 2013), Людмили Пономар (Пономар, 2015), Олени Никорак (Никорак, 2004; Никорак, 2023), Алли Українець (Українець, 2005; Українець, 2019), Ірини Локшук (Локшук, 2014; Локшук, 2017), Ярослави Вернюк (Вернюк, 2019). В свою чергу, наше дослідження згрупує матеріали вітчизняних дослідників щодо традиційних текстильних практик рівненського Полісся в єдиний документ для подальшого використання.

Мета дослідження. Виявлення традиційних текстильних практик рівненського Полісся як предмету наукового пошуку у спеціальних наукових джерелах.

Виклад основного матеріалу дослідження. Задовольняючи практичні та естетичні потреби, художні тканини разом з іншими видами декоративно-прикладного мистецтва України виступають важливою складовою частиною формування предметно-просторового середовища. На кожному етапі суспільного розвитку художній рівень тканин значною мірою визначався конкретними історичними умовами життя українського народу, його культурними та побутовими потребами. Технологічні та художні прийоми процесу ткацтва склалися та удосконалювалися століттями, частково зберігаючи до наших днів відгомін різних історичних епох.

Питання висвітлення регіональних примет художніх поліських тканин простежується у працях «Українське народне мистецтво. Тканини та вишивки» (Манучарова, Сидорович, Красицька, 1960), упорядники Н. Манучарова, С. Сидорович, І. Красицька; «Українське народне мистецтво. Вбрання» (Колос, Гургула, Лобановський, 1961), впорядкування здійсню-

ють С. Колос, І. Гургула, Б. Лобановський, О. Полюсевич; «Народне мистецтво західних областей України» (Гургула, 1966), дослідниці І. Гургули; «Нариси з історії українського декоративно-прикладного мистецтва» (Запаско, 1969), відповідальний редактор Я. Запаско. У шеститомному виданні «Історія українського мистецтва» (1966–1970), головний редактор М. Бажан, порушуються окремі аспекти досліджуваної проблематики у руслі історичного розвитку ткацтва від найдавніших часів та епохи Київської Русі до художньої тканини радянського періоду.

Одним із перших узагальнених досліджень щодо аналізу текстильних виробів ХІХ – першої половини ХХ ст. є монографія Савини Сидорович «Художня тканина західних областей УРСР» (Сидорович, 1979). Автор провела типологію тканин у двох аспектах: за способом їх виконання (класичний ручний перебір та його варіанти, техніка килимового «закладного» і «ворсового» ткацтва, ремізно-підніжкове узорне ткацтво «в три нити і три підніжки») і функціональним призначенням (тканини для виготовлення одягу, тканини для обладнання і прикрашання житла). Вивчаючи форму та зміст орнаментальних мотивів авторка робить спробу дослідити характер композиції народних тканин. Увага акцентується на поліському регіоні, де орнаментика тканин зберегла архаїку, строгість і умовність композиції.

Історико-етнографічний регіон Полісся, його побут, традиційні ремесла і промисли, одяг, вишивку і т. д. обстежено рядом науковців. Дослідниця О. Дудар у доробках «Традиційне і сучасне поліське ткацтво» (Дудар, 1977), «Художнє ткацтво Полісся» (Дудар, 1979) виділяє дві групи декоративного орнаментування тканин – способом переплетення ниток основи і підткавання та розміщенням декору на певних частинах виробу. Результати вивчення етнокультурних процесів українського Полісся оприлюднені у статті «Експедиційне вивчення Полісся» (Болтарович, Кирчів, 1983), автори З. Болтарович та Р. Кирчів.

Художнє ткацтво, килимарство, одяг поліщуків досліджено Юрієм Лашуком у монографії «Народне мистецтво українського Полісся» (Лашук, 1992). Автор, уродженець Рівненщини, акцентує увагу на композиційному вирішенні текстильних виробів, орнаментиці; здійснює

поділ тканин на види відповідно до побутових та культурно-естетичних потреб; виявляє та характеризує складові компоненти жіночого і чоловічого одягу поліщуків, декорування вбрання.

Традиційну народну технологію виготовлення та декорування поліських рушників, обрядові функції та семантику рушника у весільних, родильних, поховальних обрядах, ритуальне ткацтво оброчного виробу, орнаментально-образну структуру та художні особливості тканин розкриває Тетяна Лупій у дослідженнях «Рушники Західного Полісся кінця ХІХ – першої половини ХХ ст.» (Лупій, 2002), «Художньо-образна та семантична структура геометричного орнаменту західнополіських рушників» (Лупій, 2002). Автор зазначає: «Регіональна специфіка ткацтва полягає у тому, що тут (Західне Полісся) до кінця ХХ ст. збереглися глибинні пласти народного матеріалознавства та декорування тканин» (Лупій, 2002, с. 7). Історичний аспект, технологічну платформу рушника на Волинському Поліссі, застосування тканини в оформленні інтер'єру та весільній обрядовості просліджуємо у напрацюванні Лідії Орел «Українські рушники» (Орел, 2003).

Вагомим досягненням у сучасній розвідці є вихід монографії Олени Никорак «Українська народна тканина ХІХ–ХХ ст. Типологія, локалізація, художні особливості» у двох частинах (Никорак, 2004; Никорак, 2023), яка зосереджена на дослідженні інтер'єрних та одягових тканин Західної України. Авторка окреслила історичну ретроспективу розвитку ткацтва, дослідила локальні художні особливості традиційних поліських тканин, зокрема покривал, скатертин, рушників тощо. Науковою новизною відзначається розроблена типологія народних інтер'єрних текстильних виробів ХІХ – середини ХХ ст., що лягла в основу нашого дисертаційного дослідження.

Ткацтво українського Полісся стало об'єктом досліджень Марії Назарчук «Художнє ткацтво Волинського Полісся ХІХ – першої третини ХХ століть (Витоки. Типологія. Художні особливості)» (Назарчук, 2014) і Ольги Мойсюк «Народне художнє ткацтво Житомирського Полісся та інтерпретація його традицій у виробничих і освітніх процесах ХХ – початку ХХІ століть» (Мойсюк, 2014). Аналізуючи динаміку змін у сфері текстильного промислового

виробництва, авторка акцентує увагу на трудовій активності рівненського льонокомбінату другої половини ХХ ст., а інтерпретацію народної поліської тканини у закладах освітньої галузі розглядає на прикладі діяльності кафедри образотворчого та декоративно-прикладного мистецтва імені Степана Шевчука РДГУ.

Одягові тканини рівненського Полісся прямо чи опосередковано прослідковуються у низці наукових праць. У монографії Катерини Матейко «Український народний одяг» (Матейко, 1977) оприлюднена класифікація компонентів традиційного жіночого та чоловічого вбрання: сорочки, поясний, нагрудний та верхній одяг, пояси, головні убори, взуття й прикраси. Зосереджуючись на регіональних ознаках та нюансах українського Полісся, автор поширює ілюстрації тканин кінця ХІХ – початку ХХ ст. з Володимиреччини, Гошанщини, Сарненщини. Як зазначає дослідниця: «Жіноче вбрання до початку ХХ ст. зберегло значно більше стародавніх елементів, ніж чоловіче» (Матейко, 1977, с. 147).

Науково-аналітичне видання Майї Білан та Галини Стельмашук «Український стрій» (Білан, Стельмашук, 2000) та доробок Г. Стельмашук «Українське народне вбрання» (Стельмашук, 2013) розкривають особливості традиційного одягу етнографічних регіонів України. У книзі «Український стрій» подана характеристика чоловічого й жіночого поліського вбрання, аналіз весільного одягу молодят Західного Полісся. Один із розділів дослідження надає відомості про знаряддя для обробки натуральних матеріалів, технологію виготовлення тканини в домашніх умовах, особливості народного крою та шиття. Книга ілюстрована варіантами чоловічих та жіночих свит, фрагментами жіночих сорочок (Рівненська обл.), серпанковим весільним вбранням Дубровиччини. Варті уваги науков дослідження, спрямовані на вивчення видів і форм українських головних уборів від найдавніших часів до початку ХХ ст. А саме, стаття Г. Стельмашук «Поліські жіночі головні убори (кінець ХІХ – початок ХХ ст.)» (Стельмашук, 1982), монографія «Традиційні головні убори українців» (Стельмашук, 1993) та її перевидання «Українські народні головні убори» (Стельмашук, 2013).

Тамара Ніколаєва у монографіях «Історія українського костюма» (Ніколаєва, 1996),

«Український костюм. Надія на ренесанс» (Ніколаєва, 2005) вивчає одяг як складову ланку матеріальної та духовної культури України. Автор акцентує увагу на функціях строю, подає класифікацію традиційного жіночого і чоловічого вбрання, досліджує регіональні та художні особливості костюма поліщуків. Науково-художні реконструкції одягу реалізувала Зінаїда Васіна у двотомному доробку «Український літопис вбрання» (2003–2006). У другому томі видання здійснено аналіз та відтворено регіональні комплекси традиційного жіночого і чоловічого вбрання періоду з ХІІІ – до початку ХХ ст. (Васіна, 2006). Цінний ілюстративний матеріал містять праці Оксани Косміної – «Українське народне вбрання» (Косміна, 2006) та двотомник «Традиційне вбрання українців» (2008–2011), комплекс народного одягу Волинського Полісся презентує друга частина роботи (Косміна, 2011). У книзі Алли Українець «Традиційний одяг Рівненщини» (Українець, 2019) досліджено особливості народного одягу мешканців Рівненщини різних історичних епох, здійснено загальну характеристику комплексів вбрання та його окремих елементів, приділено увагу регіональним особливостям традиційного вбрання мешканців Рівненщини кінця ХІХ – початку ХХ ст., одягу 1920–1940-х років.

До вивчення народних одягових тканин рівненського Полісся звертається Людмила Пономар у напрацюваннях «Походження назв українського народного одягу на Поліссі» (Пономар, 1989), «Назви одягу Західного Полісся» (Пономар, 1997). У книзі «Народний одяг Правобережного Полісся середини ХІХ – середини ХХ століть (Історико-етнографічний атлас. Словник)» (Пономар, 2015) розкрита семантика, етимологія термінологічного масиву натільного одягу, поясного жіночого вбрання, нагрудного одягу, головних уборів, взуття, поясів та прикрас до костюмів. Крім ілюстрацій, видання містить список обстежених автором населених пунктів, алфавітний реєстр назв одягу, перелік інформаторів та картотеку поширення одягових тканин на Правобережному Поліссі.

Суттєвим кроком у мистецтвознавчій науці є вихід видання «Історія декоративного мистецтва України» (2007–2016), головний редактор Г. Скрипник. Колективом авторів висвітлено основні аспекти розвитку народного, професійного та промислового мистецтва, виявлено регі-

ональну специфіку художніх творів, досліджено вплив традиції на професійне і промислове виробництво та пошук нових інтерпретацій.

Вагомим доробком на сучасному етапі науки є вихід колективної монографії «Декоративно-прикладне мистецтво Рівненщини» (Виткалов, 2010), упорядником і редактором є В. Виткалов. Збереження традицій у виготовленні та оздобленні текстильних творів, семантика орнаментальних мотивів розкривається у розділі «Традиційне художнє ткацтво України як історико-культурний феномен».

Питання історіографії базується на студіюванні декоративно-прикладного мистецтва українськими дослідниками, результати розвідок яких підтверджують публікації у наукових записках та збірниках. Звернемо увагу, що аварія на Чорнобильській АЕС активізувала пошукові роботи на Поліссі, та стала своєрідним стимулом до активності польових розвідок і консервації творів мистецтва.

З метою поповнення та збагачення фондів Рівненського обласного краєзнавчого музею зразками народного мистецтва, щорічно, починаючи з 1987 р., здійснюються обстеження населених пунктів Рівненщини. Підсумки експедиційних розвідок опубліковані у збірнику матеріалів «Наукові записки Рівненського обласного краєзнавчого музею» (1996–2023), головний редактор О. Булига.

1992 р. у Рівному було організовано центр Полісsezнавства з метою створення належних умов для виявлення, фіксації, збереження, наукового опрацювання, популяризації, успадкування традицій духовної і матеріальної культури українського Полісся (Сидорук, 1996, с. 27). Ведучою науково-дослідною установою центру Полісsezнавства обрано Рівненський державний інститут культури (нині Рівненський державний гуманітарний університет). Серед завдань центру – написання історії дослідження унікальної культури Полісся, її реліктових явищ художньої та побутової спадщини, підготовка статей, монографій, довідників про давні та сучасні звичаї, обряди, свята, художні промисли, ремесла, народну інженерію, техніку, архітектуру поліського краю, її самобутніх носіїв, пропагандистів (Сидорук, 1996, с. 28). Результат діяльності центру Полісsezнавства підсумовується випуском збірника «Етнокультура Волиського Полісся і Черно-

бильська трагедія» (1996–1997), головний редактор В. Сидорук. Також, з ініціативи РДГУ започатковано наукове видання «Полісsezнавство» (1998–2009), упорядником є С. Шевчук.

1996 р. у Рівному було започатковане фольклорно-етнографічне товариство під головуванням В. Ковальчука з метою вивчення, відродження, успадкування та пропаганди етнокультурної спадщини Рівненщини. Фонди товариства налічують фотографії, малюнки, колекцію народного поліського вбрання, вироби декоративно-прикладного мистецтва та предмети побуту. Матеріали наукових досліджень частково надруковані у восьми випусках серії «Етнокультурна спадщина Полісся» (2001–2009), редактор-упорядник В. Ковальчук.

На початку ХХІ ст. було започатковано випуск наукової серії «Західне Полісся: історія та культура» (2004–2012), редактор-упорядник Алла Українець. Зміст збірників формується за матеріалами науково-практичних конференцій, які розкривають вагомість матеріальної та духовної культури поліщуків. Державний науковий центр захисту культурної спадщини від техногенних катастроф (м. Київ) розгорнув комплексну експедицію науковців у населені пункти Сарненщини та Дубровиччини. Зібрані і вивчені матеріали лягли в основу першого випуску видання «Збірник наукових праць Державного наукового центру захисту культурної спадщини від техногенних катастроф» (2012).

Питання мистецької спадщини Рівненщини, процесу виготовлення тканини, поширення біографічної довідки про митців декоративно-прикладного мистецтва просліджується у журнальній періодиці. Так, доробок заслуженого майстра народної творчості України Г. Леончук з смт. Володимирець висвітлює Степан Шевчук у статтях «Щедрий талант» (Шевчук, 1975), «Веселка Ганни Леончук» (Шевчук, 1980), в яких започатковує розв'язання вивченості даної проблематики.

Традиція художніх серпанкових тканин с. Крупове є унікальним явищем у царині духовної етнічної спадщини українського Полісся. Загальна мистецька атмосфера с. Крупове поблизу Дубровиці відтворена Л. Орел у статтях «Поліський серпанок» (Орел, 1980), «Чарівне веретено» (Орел, 1990). Авторка характеризує способи вирощування льону сортів лущик, простяк, методи обробки лляних

стебел, вичісування волокна на гребені, процес ткання серпанкового полотна на кроснах, види орнаментування тканин. Поліське ткацтво розглядають В. Скуратівський «Молодцям по серпаночку» (Скуратівський, 1987), А. Українець «Дубровицькі серпанки» (Українець, 1994), «Експедиційне обстеження Дубровицького району в 1991–1992 рр.» (Українець, 2005). У нарисі Л. Костюк та У. Букайло «Традиції поліського серпанку» (Костюк, Букайло, 2015) на прикладі творчого доробку провідних ткаць та майстринь молодшої генерації с. Крупове проаналізовано художні здобутки регіону. Акцентується увага на збереженні та побутуванні серпанкової тканини, переростання ткацтва з ремесла в художню творчість. Основні віхи життя і творчості заслужених майстрів України Г. Леончук, У. Кот, М. Шевчук подано у монографії Ярослави Вернюк «Три зіронькі ясні...» (Вернюк, 2019).

Висновки і перспективи подальших досліджень. Посилена увага сучасних дослідників до регіональної проблематики виокремлює кожен край на тлі широкого розмаїття мистецьких стилів, смаків, інтересів. Рівненське Полісся, завдячуючи географічному розташуванню та природно-кліматичним умовам, історич-

ним обставинам та ментальності мешканців, вирізняється давніми текстильними зразками зі своїми особливостями і цінностями. Художній образ текстильного виробу й технічні навички передаються нащадкам з року в рік, поступово набуваючи творчого удосконалення. Народний майстер завжди йшов за матеріалом, розкриваючи красу його фактури і кольору, дотримуючись при виконанні виробу декоративності, конструктивності та орнаментальності.

Результати проведеного нами дослідження закріплюють інформацію про поширення ткацького промислу на рівненському Поліссі. Комплекс чинників і факторів, що впливали на розвиток художніх тканин рівненського Полісся, вибудовують загальний підхід до розкриття теми. Дослідження традиційних тканин на рівненському Поліссі сприяє виявленню типологічних схем, вивченню композиційного, орнаментального та колористичного вирішення домотканих виробів, авторської інтерпретації сучасниками.

У нашій праці згуртовані та представлені наукові дослідження середини ХХ – початку ХХІ ст., які можуть слугувати підґрунтям дослідникам, аспірантам та студентам у своїх подальших напрацюваннях.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Білан М., Стельмашук Г. Український стрій. Львів : Фенікс, 2000. 328 с.
2. Болтарович З., Кирчів Р. Експедиційне вивчення Полісся. *Народна творчість та етнографія*. 1983. № 5. С. 65–70.
3. Васіна З. Український літопис вбрання : у 2 т. К. : Мистецтво, 2003–2006. Т. 2 : ХІІІ – поч. ХХ ст. 2006. 448 с.
4. Вернюк Я. «Три зіронькі ясні...» (Основні віхи життя і творчості заслужених майстрів України : Ганни Леончук, Уляни Кот та Марії Шевчук). Монографія. Рівне : Волинські обереги, 2019. 148 с.
5. Гургула І. Народне мистецтво західних областей України. К. : Мистецтво, 1966. 80 с.
6. Декоративно-прикладне мистецтво Рівненщини : колектив. монографія / упоряд. і наук. ред. В. Виткалов. Рівне : ДМ, 2010. 224 с.
7. Дудар О. Традиційне і сучасне поліське ткацтво. *Народна творчість та етнографія*. 1977. № 2. С. 44–50.
8. Дудар О. Художнє ткацтво Полісся. *Народні художні промисли України* : зб. наук. праць / ред. Ю. Гошко. К. : Наук. думка, 1979. С. 69–78.
9. Етнокультура Волинського Полісся і Чорнобильська трагедія. Вип. 1: у 2 ч. Ч. 1 / гол. ред. В. Сидорук. Рівне : Україна-синтез, 1996. 121 с.
10. Косміна О. Традиційне вбрання українців : у 2 т. К. : Балтія-Друк, 2011. Т. 2. Полісся. Карпати. 160 с.
11. Косміна О. Українське народне вбрання. К. : Балтія-Друк, 2006. 64 с.
12. Костюк Л., Букайло У. Традиції поліського серпанку : іст.-краєзн. нарис. Рівне : Дятлик М., 2015. 152 с.
13. Лашук Ю. Народне мистецтво українського Полісся. Львів : Каменяр, 1992. 134 с.
14. Локшук І. Осередки традиційного художнього ткацтва рівненського Полісся кінця ХІХ – поч. ХХІ століття. *Вісник Харківської державної академії дизайну і мистецтв* : зб. наук. праць. Х. : ХДАДМ, 2014. № 7. С. 23–27.
15. Локшук І. Художні серпанкові тканини : проблема збереження та спроба відтворення сучасними майстрами. *Вісник Львівської національної академії мистецтв*. Львів : ЛНАМ, 2017. Вип. 34. С. 116–128.
16. Лупій Т. Ф. Рушники Західного Полісся, кінця ХІХ – першої половини ХХ ст. (Технологія. Семантика. Художні особливості) : автореф. дис. ... канд. мистецтвознавства 17.00.06 «Декоративне і прикладне мистецтво». Львів, 2002. 20 с.

17. Лупій Т. Художньо-образна та семантична структура геометричного орнаменту західнополіських рушників. *Українська культура : минуле, сучасне, шляхи розвитку* : зб. наук. праць : наук. записки Рівнен. держ. гуманіт. ун-ту. Рівне : РДГУ, 2002. Вип. 7. С. 18–26.
18. Матейко К. Український народний одяг. К. : Наук. думка, 1977. 224 с.
19. Мойсюк О. Народне художнє ткацтво Житомирського Полісся та інтерпретація його традицій у виробничих і освітніх процесах, ХХ – поч. ХХІ століть : автореф. дис. ... канд. мистецтвознавства 26.00.01 «Теорія та історія культури». К., 2014. 23 с.
20. Назарчук М. В. Художнє ткацтво Волинського Полісся ХІХ – першої третини ХХ століть (Витоки. Типологія. Художні особливості) : автореф. дис. ... канд. мистецтвознавства 17.00.06 «Декоративне і прикладне мистецтво». Львів, 2014. 21 с.
21. Нариси з історії українського декоративно-прикладного мистецтва / ред. Я. Запаско. Львів : Вид-во Львів. ун-ту, 1969. 192 с.
22. Никорак О. Українська народна тканина, ХІХ-ХХ ст. Типологія, локалізація, художні особливості : у 2 ч. Львів : Афіша, 2004. Ч. 1 : Інтер'єрні тканини : за матеріалами захід. областей України. 584 с.
23. Никорак О. Українська народна тканина, ХІХ-ХХ ст. Типологія, локалізація, художні особливості : у 2 ч. Львів : Інститут народознавства НАН України, 2023. Ч. 2 : Одягові тканини : за матеріалами захід. областей України. 608 с.
24. Ніколаєва Т. Історія українського костюма. К. : Либідь, 1996. 176 с.
25. Ніколаєва Т. Український костюм. Надія на ренесанс. К. : Дніпро, 2005. 320 с.
26. Орел Л. Поліський серпанок. *Народна творчість та етнографія*. 1980. № 5. С. 91–93.
27. Орел Л. Українські рушники : іст.-культ. дослідження. Львів : Кальварія, 2003. 230 с.
28. Орел Л. Чарівне веретено. *Чарівне веретено* : нариси / упоряд. А. Данилюк. Львів : Каменяр, 1990. С. 31–36.
29. Пономар Л. Назви одягу Західного Полісся. Київ : [б.в.], 1997. 182 с.
30. Пономар Л. Народний одяг Правобережного Полісся середини ХІХ – середини ХХ ст. : іст.-етногр. атлас : словник. К. : Бізнесполіграф, 2015. 268 с.
31. Пономар Л. Походження назв українського народного одягу на Поліссі. *Народна творчість та етнографія*. 1989. № 5. С. 33–41.
32. Сидорович С. Художня тканина західних областей УРСР. К. : Наук. думка, 1979. 156 с.
33. Скуратівський В. «Молодицям по серпаночку». *Берегиня*. К.: Рад. письм., 1987. С. 170–177.
34. Стельмашук Г. Поліські жіночі головні убори (кінець ХІХ – поч. ХХ ст.). *Народна творчість та етнографія*. 1982. № 4. С. 53–56.
35. Стельмашук Г. Традиційні головні убори українців. К. : Наук. думка, 1993. 240 с.
36. Стельмашук Г. Українське народне вбрання. Львів : Апріорі, 2013. 256 с.
37. Стельмашук Г. Українські народні головні убори. Львів : Апріорі, 2013. 276 с.
38. Українець А. Дубровицькі серпанки. *Велика Волинь : минуле й сучасне* / М. Дарманський (голова ред. колегії). Хмельницький, 1994. С. 378–379.
39. Українець А. Експедиційне обстеження Дубровицького району (1991-1992 рр.). *Дубровиці – 1000 років* : зб. матеріалів наук.-краєзн. конф., присвяч. 1000-річчю першої писемної згадки про м. Дубровицю, проведеної 16–17 верес. 2005 р. / ред. І. Пашук. Рівне : Перспектива, 2005. С. 142–144.
40. Українець А. Традиційний одяг Рівненщини. У 2 кн. Рівне: У фарватері істина, 2019. Кн. 1. 208 с.
41. Українське народне мистецтво. Вбрання / упоряд. С. Колос та ін. К. : Держ. вид-во образотворч. мистецтва і муз. літ-ри, 1961. 328 с.
42. Українське народне мистецтво. Тканини та вишивки / упоряд. : Н. Манучарова, С. Сидорович, І. Красицька. К.: Держ. вид-во образотворч. мистецтва і муз. літ-ри УРСР, 1960. 74 с.
43. Шевчук С. Веселка Ганни Леончук. *Жовтень*. 1980. №2. С. 159.
44. Шевчук С. Щедрий таланти. *Народна творчість та етнографія*. 1975. №1. С. 100–101.

REFERENCES:

1. Bilan M., Stelmashchuk H. (2000) *Ukrainskyi strii*. [Ukrainian clothes]. Lviv : Feniks, 328. [in Ukrainian].
2. Boltarovych Z., Kyrchiv R. (1983) *Ekspedytsiine vyvchennia Polissia*. [Expedition study of Polissya]. *Narodna tvorchist ta etnografia and Folk creativity and ethnography*, 5. 65-70 [in Ukrainian].
3. Vasina Z. (2006) *Ukrainskyi litopys vbrannia*. [Ukrainian clothing chronicle] : in 2 volumes. K. : Mystetstvo, 2003-2006. V. 2 : ХІІІ – поч. ХХ ст. 448. [in Ukrainian].
4. Verniuk Ya. (2019) «Try zironki yasni...» (Osnovni vikhy zhyttia i tvorchosti zasluzhnykh maistriv Ukrainy: Hanny Leonchuk, Uliany Kot ta Marii Shevchuk). *Monografia*. ["Three bright stars..." (The main milestones of the life and work of honored masters of Ukraine: Hanna Leonchuk, Ulyana Kot and Maria Shevchuk). Monograph]. Rivne : Volynski oberehy, 148. [in Ukrainian].

5. Hurhula I. (1966) Narodne mystetstvo zakhidnykh oblasteri Ukrainy. [Folk art of the western regions of Ukraine]. K. : Mystetstvo, 80. [in Ukrainian].
6. Dekoratyvno-prykladne mystetstvo Rivnenshchyny : kolektyvna monohrafiia. [Decorative and applied art of the Rivne region: a collective monograph]. (2010) V. Vytalov (ed.). Rivne : PP DM, 224. [in Ukrainian].
7. Dudar O. (1977) Tradytsiine i suchasne poliske tkatstvo. [Traditional and modern Polish weaving]. Narodna tvorchist ta etnografia and Folk creativity and ethnography, 2. 44-50. [in Ukrainian].
8. Dudar O. (1979) Khudozhnie tkatstvo Polissia. [Artistic weaving of Polissya]. Narodni khudozhni promysly Ukrainy : zbirnyk naukovykh prats and Folk artistic crafts of Ukraine: a collection of scientific works. Yu. Hoshko (ed.). K. : Nauk. dumka, 69-78. [in Ukrainian].
9. Etnokultura Volynskoho Polissia i Chornobylska trahediia. [Ethnoculture of the Volyn Polissya and the Chernobyl tragedy]. (1996) V. Sydoruk (ed.). Rivne : Ukraina-syntezy. Vol. 1: in 2 p. Part 1, 121. [in Ukrainian].
10. Kosmina O. (2011) Tradytsiine vbrannia ukraintsev. [Traditional clothing of Ukrainians] : in 2 volumes. K. : Baltiia-Druk. V. 2. Polissia. Karpaty. [Polissya. Carpathians]. 160. [in Ukrainian].
11. Kosmina O. (2006) Ukrainske narodne vbrannia. [Ukrainian national costume]. K. : Baltiia-Druk, 64. [in Ukrainian].
12. Kostyuk L., Bukailo U. (2015) Tradytsii poliskoho serpanku : ist.-kraiezn. narys. [Traditions of the Polissya haze: historical and regional. sketch]. Rivne : Diatlyk M., 152. [in Ukrainian].
13. Lashchuk Yu. (1992) Narodne mystetstvo ukrainskoho Polissia. [Folk art of Ukrainian Polissya]. Lviv : Kameniar, 134. [in Ukrainian].
14. Lokshuk I. (2014) Oseredky tradytsiinoho khudozhnogo tkatstva rivnenskoho Polissia kintsia XX – poch. XXI stolittia. [Centers of traditional artistic weaving of the Rivne Polissya of the end of the 19th - beginning of the 21st century]. Visnyk Kharkivskoi derzhavnoi akademii dyzainu i mystetstv : zb. nauk. prats and Bulletin of the Kharkiv State Academy of Design and Arts: coll. of science works. Kh. : KhDADM, 7. 23-27. [in Ukrainian].
15. Lokshuk I. (2017) Khudozhni serpankovi tkanyny : problema zberezhennia ta sproba vidtvorennia suchasnymy maistramy. [Artistic haze fabrics: the problem of preservation and the attempt of reproduction by modern masters]. Visnyk Lvivskoi natsionalnoi akademii mystetstv and Bulletin of the Lviv National Academy of Arts. Lviv : LNAM, 34. 116-128. [in Ukrainian].
16. Lupii T. (2002) Rushnyky Zakhidnogo Polissia, kintsia XIX – pershoi polovyny XX st. (Tekhnolohiia. Semantyka. Khudozhni osoblyvosti). [Towels of Western Polissia, end of the 19th - first half of the 20th century. (Technology. Semantics. Artistic features)] : avtoreferat dysertatsii kandydata mystetstvoznavstva 17.00.06 «Dekoratyvne i prykladne mystetstvo» and abstract of the thesis of the candidate of art history 17.00.06 "Decorative and applied art". Lviv, 20. [in Ukrainian].
17. Lupii T. (2002) Khudozhno-obrazna ta semantychna struktura heometrychnoho ornamentu zakhidnopoliskykh rushnykiv. [Artistic and figurative and semantic structure of the geometric ornament of Western Polissya towels] Ukrainska kultura : mynule, suchasne, shliakhy rozvytku : zb. nauk. prats : nauk. zapysky Rivnen. derzh. humanit. un-tu. and Ukrainian culture: past, present, ways of development: coll. of science works: science. notes of Rivne state humanitarian university. Rivne : RDHU, 7. 18-26. [in Ukrainian].
18. Mateiko K. (1977) Ukrainskyi narodnyi odiah. [Ukrainian folk clothes]. K. : Nauk. dumka, 224. [in Ukrainian].
19. Moisiuk O. (2014) Narodne khudozhnie tkatstvo Zhytomyrskoho Polissia ta interpretatsiia yoho tradytsii u vyrobnychkykh i osvitykh protsesakh, XX – poch. XXI stolit. [Folk artistic weaving of Zhytomyr Polissia and the interpretation of its traditions in production and educational processes, XX - beginning XXI centuries] : avtoreferat dysertatsii kandydata mystetstvoznavstva 26.00.01 «Teoriia ta istoriia kultury» and abstract of the thesis of the candidate of art history 26.00.01 "Theory and history of culture". K., 23. [in Ukrainian].
20. Nazarchuk M. (2014) Khudozhnie tkatstvo Volynskoho Polissia XIX – pershoi tretyny XX stolit (Vytoky. Typolohiia. Khudozhni osoblyvosti). [Artistic weaving of the Volynskiy Polissia of the 19th - the first third of the 20th centuries (Origins. Typology. Artistic features)] : avtoreferat dysertatsii kandydata mystetstvoznavstva 17.00.06 «Dekoratyvne i prykladne mystetstvo» and abstract of the thesis of the candidate of art history 17.00.06 "Decorative and applied art". Lviv, 21. [in Ukrainian].
21. Narysy z istorii ukrainskoho dekoratyvno-prykladnogo mystetstva. [Essays on the history of Ukrainian decorative and applied art]. (1969) Ya. Zapasko (ed.). Lviv : Vyd-vo Lviv. un-tu, 192. [in Ukrainian].
22. Nykorak O. (2004) Ukrainska narodna tkanyna, XIX-XX st. Typolohiia, lokalizatsiia, khudozhni osoblyvosti. [Ukrainian folk fabric, XIX-XX centuries. Typology, localization, artistic features]. In 2 parts. Lviv : Afisha, 1 : Interierni tkanyny : za materialamy zakhid. oblasteri Ukrainy. [Interior fabrics: west by materials. regions of Ukraine]. 584. [in Ukrainian].
23. Nykorak O. (2023) Ukrainska narodna tkanyna, XIX-XX st. Typolohiia, lokalizatsiia, khudozhni osoblyvosti. [Ukrainian folk fabric, XIX-XX centuries. Typology, localization, artistic features]. In 2 parts. Lviv : Instytut narodoznavstva

- NAN Ukrainy, 2 : Odiahovi tkanyny : za materialamy zakhid. oblastei Ukrainy. [Clothing fabrics: west by materials. regions of Ukraine]. 608. [in Ukrainian].
24. Nikolaieva T. (1996) Istoriia ukrainskoho kostiuma. [History of Ukrainian costume]. K. : Lybid, 176. [in Ukrainian].
25. Nikolaieva T. (2005) Ukrainskyi kostium. Nadiia na renesans. [Ukrainian costume. Hope for a renaissance]. K. : Dnipro, 320.
26. Orel L. (1980) Poliskyi serpanok. [Polissya haze]. Narodna tvorchist ta etnografia and Folk creativity and ethnography, 5. 91-93. [in Ukrainian].
27. Orel L. (2003) Ukrainski rushnyky : ist.-kult. doslidzhennia. [Ukrainian towels: history and cult. research]. Lviv : Kalvariia, 230. [in Ukrainian].
28. Orel L. (1990) Charivne vereteno. [The magic spindle]. Charivne vereteno. Narysy and The magic spindle. Essays. A. Danyliuk (ed.). Lviv : Kameniar, 31-36. [in Ukrainian].
29. Ponomar L. (1997) Nazvy odiahu Zakhidnoho Polissia. [Names of clothes of Western Polissya]. Kyiv : [b.v.], 182.
30. Ponomar L. (2015) Narodnyi odiah Pravoberezhnoho Polissia seredyny XIX – seredyny XX st. [Folk clothing of the Right Bank Polissya of the mid-19th - mid-20th centuries]. Ist.-etnohr. atlas. Slovnyk and Hist.-ethnogr. atlas. Dictionary. K. : Biznespolihraf, 268. [in Ukrainian].
31. Ponomar L. (1989) Pokhodzhennia nazv ukrainskoho narodnoho odiahu na Polissi. [The origin of the names of Ukrainian folk clothes in Polissya]. Narodna tvorchist ta etnografia and Folk creativity and ethnography, 5. 33-41. [in Ukrainian].
32. Sydorovych S. (1979) Khudozhnia tkanyna zakhidnykh oblastei URSR. [Artistic fabric of the western regions of the Ukrainian SSR]. K. : Nauk. dumka, 156. [in Ukrainian].
33. Skurativskiy V. (1987) „Molodytsiam po serpanochku”. [“Well done to the haze”]. Berehynia : khudozhni opovidi ta novely and Berehynia: short stories and short stories. K. : Radianskyi pysmennyk, 170-177. [in Ukrainian].
34. Stelmashchuk H. (1982) Poliski zhinochi holovni ubory (kin. XIX – poch. XX st.). [Polissya women's headdresses (late 19th - early 20th centuries)]. Narodna tvorchist ta etnografia and Folk creativity and ethnography, 4. 53-56 [in Ukrainian].
35. Stelmashchuk H. (1993) Tradytsiini holovni ubory ukraintiv. [Traditional headdresses of Ukrainians]. K. : Nauk. dumka, 240. [in Ukrainian].
36. Stelmashchuk H. (2013) Ukrainske narodne vbrannia. [Ukrainian national costume]. Lviv : Apriori, 256. [in Ukrainian].
37. Stelmashchuk H. (2013) Ukrainski narodni holovni ubory. [Ukrainian folk headdresses]. Lviv : Apriori, 276. [in Ukrainian].
38. Ukrainets A. (1994) Dubrovytski serpany. [Haze in Dubrovytsia]. Velyka Volyn : mynule y suchasne and Big Volyn: past and present. M. Darmanskyi (ed.). Khmelnytskyi-Iziaslav-Shepetivka, 378-379. [in Ukrainian].
39. Ukrainets A. (2005) Ekspedytziine obstezhennia Dubrovytskoho raionu v 1991-1992 rr. [Expedition survey of Dubrovytsia district in 1991-1992]. Dubrovytsi – 1000 rokiv : zb. materialiv nauk.-kraiezn. konf., prysviach. 1000-richchiu pershoi pysemnoi zghadky pro m. Dubrovytsiu, provedenoii 16-17 veres. 2005 r. and Dubrovytsia - 1000 years: coll. materials of scientific and regional conf., dedicate. On the 1000th anniversary of the first written mention of Dubrovytsia, held on September 16-17, 2005. Rivne, 142-144. [in Ukrainian].
40. Ukrainets A. (2019) Tradytsiinyi odiah Rivnenshchyny. [Traditional clothes of the Rivne region]. In 2 books. Rivne: U farvateri istyna, 1. 208. [in Ukrainian].
41. Ukrainske narodne mystetstvo. Vbrannia. [Ukrainian folk art. Clothes]. (1961) S. Kolos (ed.). K. : Derzh. vyd-vo obrazotvorch. mystetstva i muz. lit-ry, 328. [in Ukrainian].
42. Ukrainske narodne mystetstvo. Tkanyny ta vyshyvky. [Ukrainian folk art. Fabrics and embroideries]. (1960) N. Manucharova, S. Sydorovych, I. Krasyska (ed.). K. : Derzh. vyd-vo obrazotvorch. mystetstva i muz. lit-ry URSR, 74. [in Ukrainian].
43. Shevchuk S. (1980) Veselka Hanny Leonchuk. [Hanna Leonchuk's rainbow]. Zhovten and October, 2. 159. [in Ukrainian].
44. Shevchuk S. (1975) Shchedryi talent. [Generous talent]. Narodna tvorchist ta etnografia and Folk creativity and ethnography, 1. 100-101. [in Ukrainian].